

2017. március

A hónap érdekességei

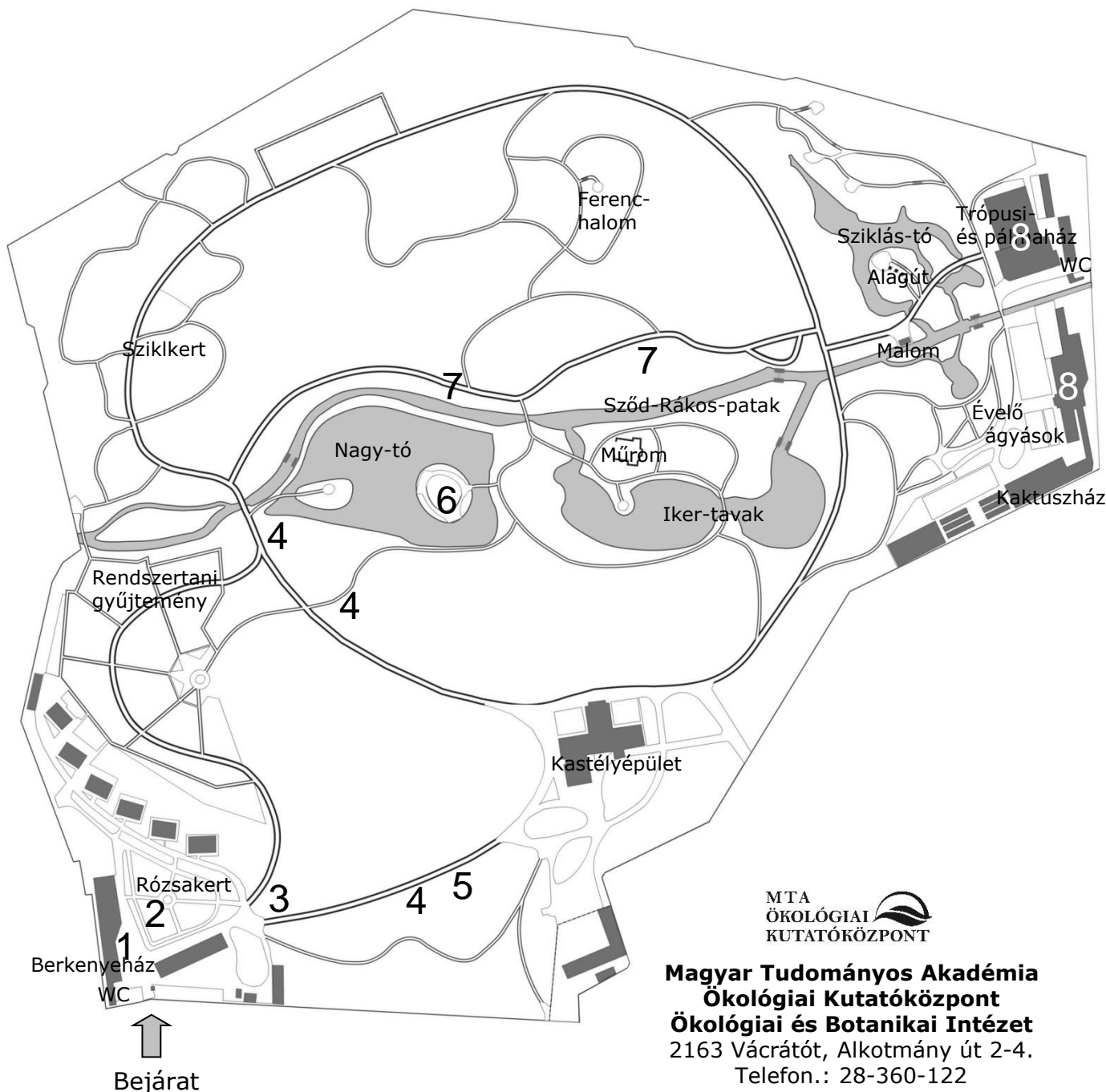
Nemzeti Botanikus Kert Vácrátót

Kárpáti sáfrány (*Crocus heuffelianus*)

Üdvözöljük Botanikus Kertünkben,
mely hazánk leggazdagabb, mintegy
12 ezer növényfajt és fajtát számláló
élőnövény-gyűjteménye.

Térképes útmutatónk abban segít,
hogy az aktuálisan virágzó fajok,
vagy más időszakú látnivalók közül
néhányat könnyedén megtaláljon
Kertünkben.

MTA
ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT

**Magyar Tudományos Akadémia
Ökológiai Kutatóközpont
Ökológiai és Botanikai Intézet**

2163 Vácrátót, Alkotmány út 2-4.

Telefon.: 28-360-122

Telefax: 28-360-110

E-mail: botanikuskert@okologia.mta.hu

www.botanikuskert.hu

www.berkenyehaz.hu

www.okologia.mta.hu

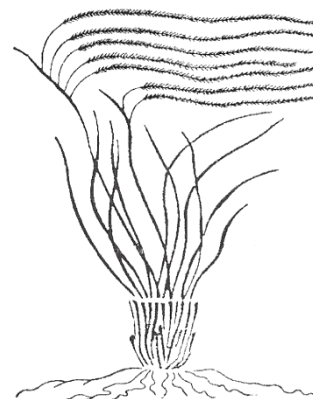
Üdvözljük hazánk leggazdagabb, mintegy 12 000 növényfajt és fajtát számláló élőnövény-gyűjteményében, a Magyar Tudományos Akadémia Vácrátóti Botanikus kertjében. Törzsvendégeink jól tudják, hogy tűzzön kegyetlenül a nap, fújjon a jeges szél, a 27 hektáron elhelyezkedő, elbűvölő hangulatú tájképi kertbe ágyazódó tudományos gyűjtemény évszokról évszakra mindig kínál valami érdekességet a növényvilág végtelen sokféleségéből. Havonta megjelenő térképes ajánlatunkkal néhány időszerű látnivalóra szeretnénk felhívni növénytudósainkat és látogatóink figyelmét.

Böjtmás hava

Kertünkben a madarak napról-napra hangosabban szóló, szívderítő, kikeleti éneke jelzi, itt a tavasz! Az idei télen, mely a korábbiaktól eltérően sokkal hidegebb volt, a tartós, - 20 °C körüli hőmérséklet következtében a hótakaró jótékony hatása ellenére komoly fagykárak keletkeztek. A korábbi évek atlantikus típusú téli időjárás kényeztette, szépen hajtott egzótáink közül többnek lefagytak a fiatal hajtásai, ezt a csokibarnára fagyott leveleken látjuk. Az egyébként télálló bambuszok lombzata is sárgán bókol. A hideg tél miatt valamivel később indul a koratavaszi hagymások és korai cserjék virágzása is.

1. Sétánkat kezdhetjük a Berkenyeházban, idei évtől ugyanis télen is nyitva tart a kiállítás. Látogató központunkban megismerkedhetnek a botanikus kertek szerepével, betekinthetnek a magbank rejtelmeibe. A kiállítás rávilágít a biológiai sokféleség szerepére életünkben és megőrzésének jelentőségére. Felnöttek és gyereket egyaránt találnak itt érdekességeket.

2. Az idei különösen hideg téli időjárást a lomblevelű örökzöldek sínylették meg a legjobban. Legnépszerűbb közülük a balkáni **babérmeggy** (*Prunus laurocerasus*) mely a Rózsakert közepén és többféle a kertben, fénylő zöld levélszínével tűnik fel. Örökzöld, bőrnemű levelei és fűrtben nyíló, illatos virága miatt népszerű díszcserje. Csonthéjas termése gömbölyded, sötétvörös vagy fekete. A Balkán-félsziget keleti részétől a Kaukázusig, világos tölgyerdők aljnövényzetében, sziklás lejtőkön, cserjésekben őshonos, de Nyugat-Európában is többféle meghonosodott. Meleg- és nedvességigényes növény. Jóllehet neve a nem rokon fűszer babérhoz való hasonlóságát tükrözi, de a babérmeggy **MÉRGEZŐ!** Levele és magja változó mennyiségben *amigdalín* (cianoglikozid) nevű vegyületet tartalmaz, mely kis mennyiségben hányást, szédülést, légszomjat, látászavarokat okoz, súlyos esetekben rángógörcs, eszméletvesztés és légzésbénulás léphet fel.

3. A közhiedelemmel ellentétben a pázsitfűfélékhez tartozó bambuszokhoz nem csak trópusi növények tartoznak. A térkép mögött a **Bisetti-botnád** (*Phyllostachys bisetii*) is fagyűrű faj, jól elviseli a 30-35 °C-os hideget is, jóllehet idén a nagy és tartós hideg miatt lombja elsárgult, de töről majd kihajt. Föld alatti gyöktörzsével terjed, ehető rügyei június első felében jelennek meg a talaj felszínén. A 7 méteres magasságot is elérő szára a későbbiekben már nem vastagszik, csak szilárdsága nő. Délnyugat-Kínában honos növény, dísnövénynek ültetik és hazájában szerszámnyelet készítenek az idős példányok 4 cm-es átmérőt is elérő szárából.

4. A tiszafa (*Taxus baccata*) hosszú életű, nagyon lassú növekedésű fa. Toboza nincs, hanem hegyes csúcsú, feketés barna magját egy kehely alakú, felül nyitott élénkvörös, húsos magköpeny védi. Kelet-Európa kivételével egész Európában, s a Kaukázusban is előfordul, de nem gyakori, hegyvidéki, alhavas faj. Nálunk a Bükkben és a Bakonyban sziklai bükkösök, karszterdők ritka jégkori maradványfaja. Gyakran ültetik parkokba, kastélykertekbe. Magja és lombja erősen mérgező. Érdekes viszont, hogy élénkpiros magköpenye a madarak kedvelt csemegéje.

5. A közönséges borostyán (*Hedera helix*) különös növény, ősszel kezd virágozni s csak tavaszra érnek be a fekete bogótermések. Bőrnemű, fényes, örökzöld levelei 3-5 karéjúak, de az idősebb példányok már virágzó hajtásain épek, tojásdad alakúak. Léggyökerekkel kapaszkodó, fás szárú kúszónövény, mely ugyan nem élősködő (tehát nem szívogat vizet vagy tápanyagot a gazdanövénytől), csak támasztékot keres, de lombjával beárnyékolja a támasztékul szolgáló fát. Fontos gyógynövény, drogja görcsoldó, nyákoldó és nyugtató hatású, számarköhögés, hörghurut kezelésére, idegfájdalmak és fogfájás csillapítására alkalmazzák.

6. A Kerek-szigeten nyílik egyik legkorábbi tavaszi virágunk, a téltemető (*Eranthis hyemalis*). Egész évben földben pihenő szárgumójából tél végén hozza szép, élénk sárga, magános virágait. A virágokat három, örvösen álló, szeldelt gallérozó levél veszi körül. Virágzás után megjelenő tölevelei is szálas sallangokra szeldeltek. A boglárkafélék családjába (Ranunculaceae) tartozik, és több rokonához (hunyorok, héricskek, sisakvirágok) hasonlóan **MÉRGEZŐ!** Középhegységeinkben és a Dunántúlon, páradús, üde erdőben, szórványosan fordul elő. Védett növény! Érdekes, hogy a magyar flórában jövevény, valószínű, hogy a középkorban a kolostorkertekből vadulhatott ki ez a mediterrán növény. Kertünkben is spontán terjed, melyben a hangyáknak van nagy része.

7. A kerten átfutó Sződ-Rákos patakot kísérő keményfaligeterdő üde talaján, a lombfakadás előtt, mikor még nem borul mélyárnyékba a gyepszint, geofiton növények (melyek földbeni raktározó szervvel, gumóval, gumóval veszleik át a telet) szép lassan a hónap végére tarka szőnyeget varázsolnak az öreg bükkök, kőrisek, gyertyánok, égerek alá. Elsőként a hóvirágok, és a tőzikek nyílnak, valamint az út szélén messzire liláló **kárpáti sáfrány** (*Crocus heuffelianus*). Kárpáti bennszülött növény, de két belső magyarországi termőhelyen is él, Beregben és Bakonyalján, gyertyános-tölgyes és ligeterdő tisztásán. Mögötte halványabb kék színben tündöklő a **csillagvirág** (*Scilla bifolia*), mely igen változékony faj, több alfaját különböztetik el a botanikusok. Üde erdő ritka növénye, elszórtan szinte az egész országban előfordul. Őket követik majd a boglárkafélék családjába tartozó aranysárga virágú **bogláros szellőrőzsa** (*Anemone ranunculoides*), a hasonló, de fehér **berki szellőrőzsa** (*A. nemorosa*) és a fák alatt nagy tömegben megjelenő, rózsaszín és a lila minden árnyalatában ragyogó **ujjas és odvas keltikék** (*Corydalis solida* és *C. cava*) és a **pettyegedett tüdőfű** (*Pulmonaria officinalis*). Természetesen „vadvirágaink” kerti növényeinkhez hasonlóan teljes **VÉDETTSÉGET** élveznek, ezért csak távolról gyönyörködünk bennük és vigyázzunk rájuk

8. A csípős, kora tavaszi időben, a kerti séta végén különösen jól esik ellátogatni a melegégyi növényekhez. A Pálmaházban a trópusi növények (pálmák, kontyvirágfélék, gyömbérfélék, banán, papaja, stb.) igényeihez alkalmazkodva 22-26 °C van. Az Orchideaházban fán élő orchideák, broméliák, begóniák vannak és szubtrópusokon honos golgotavirágok futnak az állványokra. Itt „csak” 18-22 °C szükséges a téli időszakban. A növények is megfázhatnak! Kérjük, az ajtókat csukják be maguk után!